

VINDPLAATSEN VAN VERHALEN

ArcheoHotspots - beleidsplan 2025-2028

ARCHEO
HOTSPOTS

Inhoud

Inleiding	4	Monitoring en Evaluatie	20
Over de stichting	6	Stakeholder Engagement Plan	20
Terugblik - 10 jaar ArcheoHotspots	7	Communicatieplan	20
ArcheoHotspots – plekken voor iedereen	9	Procedure – van tekentafel tot ArcheoHotspotlocatie	21
Huidige stand van zaken	11	Tot slot	22
Missie, visie en strategie	12		
Missie	12		
Visie	12		
Emancipatie	13		
Verbinding	13		
Vernieuwing	13		
Strategische doelen en ontwikkelingen om ons heen	14		
Stimuleren van groei en bloei	14		
Verbreding van het concept ArcheoHotspots	14		
Onze Theory of change	16		
Organisatie	18		
Landelijke coördinatie ArcheoHotspots	18		
Samenwerking & relevantie	19		
Financieel Overzicht	20		
Risicoanalyse	20		

Inleiding

De afgelopen jaren hebben we een opmerkelijke verschuiving gezien in de manier waarop archeologie wordt benaderd en beleefd in Nederland. De ArcheoHotspots, die inmiddels haar 10-jarig jubileum viert, heeft deze verandering mede aangewakkerd door een platform te bieden waar het publiek actief kan deelnemen aan archeologische activiteiten over ons gedeelde verleden. Wat begon als een ambitieus experiment, is nu uitgegroeid tot een nationaal netwerk van meer dan 25 locaties, waar zowel nieuwsgierige leken als doorgewinterde archeologen elkaar ontmoeten en samenwerken.

In lijn met het Verdrag van Faro, dat de maatschappelijke waarde van cultureel erfgoed onderstreept en de relatie tussen mens en erfgoed centraal stelt, hebben wij ons ingezet om archeologie toegankelijker en inclusiever te maken.¹ Dit betekent niet alleen 'doe met ons mee', maar ook het bevorderen van een praktijk waarin eigenaarschap en zeggenschap centraal staan voor iedereen die betrokken wil zijn bij erfgoed, op welke manier dan ook. Dit meerjarenbeleidsplan 2025-2028 zet deze koers voort en biedt een blauwdruk voor verdere groei en vernieuwing. Ons doel is om de impact van ArcheoHotspots te verdiepen en te verbreden t.a.v. emancipatie, verbinding en vernieuwende praktijken (zie hoofdstuk missie, visie en strategie). Daarnaast doen we dat niet alleen door de kwantiteit van locaties te vergroten, maar ook de kwaliteit van de ervaringen die zij bieden.

De strategische doelen die we in dit plan uiteenzetten, zijn tweeledig. Ten eerste richten we ons op het stimuleren van groei en bloei van

lokale initiatieven. Door advies, ondersteuning en een sterk netwerk aan te bieden, willen we bestaande en nieuwe ArcheoHotspots in staat stellen om te floreren. Ten tweede streven we naar de verbreding van het concept ArcheoHotspots. Dit betekent dat we de inhoudelijke diepgang en de diversiteit van betrokken partners willen vergroten, evenals het aantal mensen dat actief participeert in onze projecten.

Wij geloven dat de kracht van ArcheoHotspots ligt in de verbindingen die worden gelegd - tussen mensen, tussen gemeenschappen, en tussen het verleden en het heden. Door middel van open dialoog, samenwerking en vernieuwende benaderingen willen we een duurzame en inclusieve toekomst voor (burger)participatieve archeologie in Nederland waarborgen.

In de komende jaren zullen we blijven inspelen op de veranderende behoeften van onze samenleving, waarbij we de nadruk leggen op creativiteit, participatie en onderzoek. Dit meerjarenbeleidsplan is onze routekaart voor deze reis. Samen met onze partners, vrijwilligers en het publiek kijken we uit naar een toekomst waarin archeologie nog meer tot leven komt en iedereen de kans krijgt om vorm te geven en deel te nemen aan ons rijke erfgoed.

Alexander van de Bunt

Landelijk coördinator ArcheoHotspots

¹ Verdrag van Faro:
<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedparticipatie-faro/verdrag-van-faro>

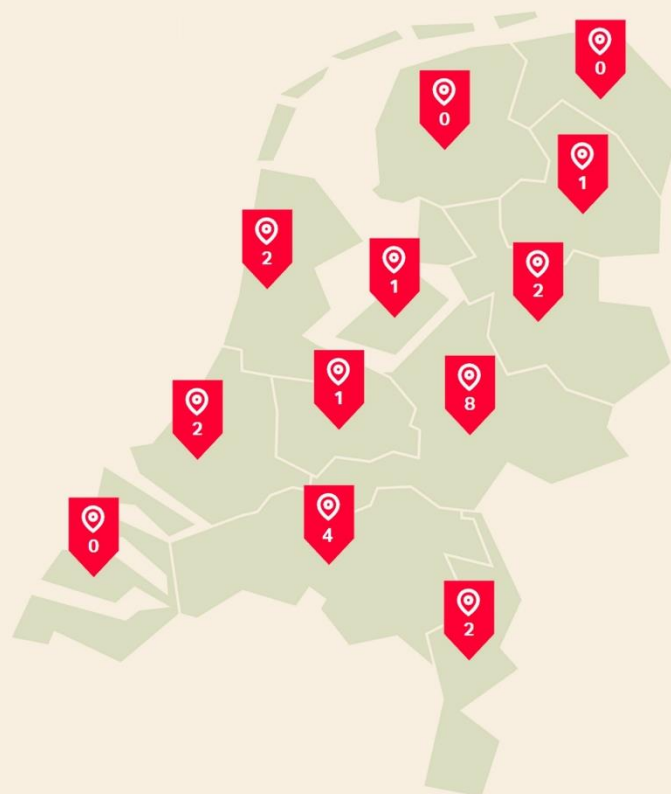
Over de stichting

Stichting **ArcheoHotspots** zet zich in voor het bevorderen van een brede maatschappelijke betrokkenheid bij en toegang tot archeologisch erfgoed, op verschillende niveaus, variërend van lokaal tot Europees. Binnen het programma ArcheoHotspots geloven we in een democratische aanpak van erfgoedbeheer, waarbij we actief gebruikmaken van de principes van burgerwetenschap en publieksbetrokkenheid (*ArcheoHotspots*). Daarnaast onderstrepen we het belang van het documenteren van archeologische vondsten (*Portable Antiquities of the Netherlands*), zelfs die in privébezit, als waardevolle bronnen om inzicht te krijgen in menselijk gedrag en interacties door de tijd heen.

Ons voornaamste doel is het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid (publiek engagement) bij archeologie en erfgoed. Om dit doel te bereiken, zetten wij ons onder andere in voor het ontwikkelen, tot stand brengen en onderhouden van plaatsen en voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke betrokkenheid bij archeologie en erfgoed, zoals ArcheoHotspots. Daarnaast streven wij naar het registreren en documenteren van archeologische vondsten die door particulieren in Nederland zijn gedaan, evenals het bijeengebrachte oudheidkundige collecties, om het publiek en de wetenschap toegang te bieden tot deze informatie. Bovendien voeren wij diverse activiteiten uit die bijdragen aan onze hoofddoelstelling, moedigen wij activiteiten van derden aan die hierbij aansluiten en verwerven wij fondsen die bijdragen aan onze doelstelling, waarbij het maken van winst uitdrukkelijk niet ons doel is.

Het strategisch meerjarenbeleidsplan 2025-2028 dat hier voor u ligt, is gericht op het verder versterken van de impact van de ArcheoHotspots-initiatieven en het vergroten van hun bereik en relevantie binnen de archeologische gemeenschap en daarbuiten. Naast de missie en visie wordt in dit plan specifiek aandacht besteed aan het uitbreiden van educatieve programma's, het bevorderen van publieksparticipatie, het versterken van samenwerkingsverbanden met relevante stakeholders, en het stimuleren van zowel vernieuwende als alternatieve benaderingen binnen de archeologie.

Met deze inzet streven wij ernaar om een inclusieve en participatieve benadering van archeologie te bevorderen, waarbij het erfgoed van ons allen wordt gekoesterd en gedeeld door de huidige en toekomstige generaties.

Terugblik - 10 jaar ArcheoHotspots

De ArcheoHotspots werden in 2014 opgericht onder toezicht/leiding van Wim Hupperetz, toenmalig directeur van het Allard Pierson Museum in samenwerking met de AWN Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie (tegenwoordig bekend als AWN Nederlandse Archeologievereniging) en Erfgoed-Brabant, met als voornaamste doel archeologie toegankelijker te maken voor het publiek. Stap voor stap is er hard gewerkt om dit concept in heel Nederland te implementeren, en met succes!

Op 8 december 2014 opende de allereerste ArcheoHotspot haar deuren in het Allard Pierson Museum in Amsterdam. Nieuwe locaties volgden in 2015, waaronder het Erfgoedhuis in Eindhoven en het Erfgoedcentrum in 's-Hertogenbosch. In 2016 werden er nieuwe ArcheoHotspot-locaties gevestigd in het Universiteitsmuseum van Utrecht (in 2017 verhuisd naar Castellum Hoge Woerd), Rozet in Arnhem en Museum de Kam in Nijmegen (Museum het Valkhof). In de tweede projectfase verdubbelde het aantal ArcheoHotspots in Nederland, met nieuwe locaties in onder andere Castricum (Huis van Hilde), Boxtel, Ede, Heerlen en Zutphen.

Sinds de oprichting van de ArcheoHotspots heeft het concept zich voortdurend ontwikkeld en onderging het diverse veranderingen. In de beginfase omvatte het concept drie facetten (hier komen we uitgebreider op terug in het hoofdstuk 'ArcheoHotspots – plekken voor iedereen'): het ArcheoLab (fysieke locatie), ArcheoScope (interactieve kaart in samenwerking met de Rijksdienst voor cultureel erfgoed (RCE)) en de ArcheoCommunity (online interactie), waarbij het

ArcheoLab aanzienlijk het meest succesvolle onderdeel was. In 2018 werden de pop-up en de mobiele ArcheoHotspot (Zutphen) aan dit rijtje toegevoegd.

In 2017, werd de ArcheoHotspots bekroond met de Grote Archeologieprijs tijdens de Nacht van de Geschiedenis op 28 oktober, georganiseerd door de Stichting Archeologie en Publiek (SAP).² Deze tweejaarlijkse prijs wordt uitgereikt aan het project dat het meest succesvol is in het overbrengen en verbeelden van archeologie naar het publiek.

Op donderdag 23 augustus 2019 zette het ArcheoHotspots-initiatief na het doorlopen van twee projectfasen een belangrijke stap van project naar stichting.³ Hiermee werd de groei van de afgelopen jaren bevestigd door de oprichting van een onafhankelijke organisatie. De stichting heeft als hoofddoel de betrokkenheid van het publiek bij archeologie en erfgoed te vergroten. Dit wordt onder andere gerealiseerd door het openen van meer ArcheoHotspots verspreid over Nederland en door het verstrekken van advies en sturing aan de lokale instellingen waar de ArcheoHotspots zijn gevestigd.

In de daaropvolgende periode van 2020-2021, gekenmerkt door de uitdagingen van de coronapandemie, heeft het ArcheoHotspots-initiatief veerkracht getoond door flexibele benaderingen te hanteren. Ondanks de tijdelijke sluiting van musea, bibliotheken en andere instellingen, werden door verscheidene ArcheoHotspot-locaties innovatieve methoden toegepast om vrijwilligers betrokken te houden, zoals virtuele bijeenkomsten en online educatieve programma's. Deze inspanningen waren essentieel om de enthousiaste gemeenschap van vrijwilligers en geïnteresseerden te behouden en tegelijkertijd de

² <https://erfgoedstem.nl/archeohotspots-winnen-grote-archeologieprijs/>

³ <https://archeohotspots.nl/nieuws/archeohotspots-gaan-zelfstandig-verder-als-stichting>

toegankelijkheid van archeologisch erfgoed te waarborgen, zelfs in tijden van fysieke beperkingen.

Voor de Stichting ArcheoHotspots was 2021 een overgangsjaar. Door de corona-beperkingen lag het veldwerk grotendeels stil, met alleen in de zomer enige versoepeling voor publieke activiteiten. Daarnaast had het project ArcheoHotspots tijdelijk geen landelijke coördinator. In het voorjaar van 2022 is de stichting samengegaan met het project Portable Antiquities of the Netherlands (PAN), dat zich richt op de registratie van metaalvondsten en andere oudheden uit de Nederlandse bodem die in privébezit zijn. Een team van regionale coördinatoren en materiaalspecialisten heeft inmiddels meer dan honderdduizend losse vondsten en privécollecties geregistreerd, gedetermineerd en gevalideerd. De online database van PAN is niet alleen waardevol voor wetenschappelijk onderzoek, maar ook toegankelijk voor een breder publiek.

Bij zowel PAN als de ArcheoHotspots is ingezien dat het uitvoeren van identificatie en registratie van amateurvondsten en privécollecties, evenals het ondersteunen van instellingen bij het betrekken van burgers bij archeologisch materiaal, niet effectief kan gebeuren in de vorm van projecten. Daarom hebben ze besloten om zich gezamenlijk te positioneren als permanente voorzieningen, in lijn met wettelijke verplichtingen en internationale verdragen zoals het Verdrag van Faro, Raad van Europa, 2005 (geratificeerd op 10 januari 2024). Dit heeft geleid tot een samenwerkingsovereenkomst met Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) / Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Rijksmuseum van Oudheden (RMO) voor meerjarige financiering, ingaande in maart 2022.

Op 1 maart 2022 is een nieuwe fase ingeluid voor de programma's van PAN en ArcheoHotspots. De Stichting ArcheoHotspots ontvangt nu

structurele financiering van het Ministerie van OCW/RCE tot en met 2028. Het RMO verzorgt hierbij de financiële en personeelsadministratie voor Stichting ArcheoHotspots. Dit initiatief heeft tot doel informeel georganiseerde waardering, kennis en gegevens over het Nederlandse archeologische erfgoed te erkennen en te verspreiden, waardoor processen van wederkerigheid duurzaam worden gestimuleerd.

In mei 2022 werd Alexander van de Bunt aangesteld als de nieuwe landelijk coördinator van het programma ArcheoHotspots. Zijn aanstelling vormt een integraal onderdeel van ons streven naar een doelgerichte en vernieuwende koers voor de komende jaren. Met zijn 0,5 fte aanstelling moet hij het netwerk van ArcheoHotspots-locaties ondersteunen, inspireren en uitbreiden. Daarbij bouwt hij voort op het werk van zijn voorgangers Marlous van der Sommen (2014-2016), Marjolein Woltering (2016-2019), Marie-France van Oorsouw (2019-2021) en Marlyn Everink (2019-2021).

- **ArcheoLab:** Het klassieke ArcheoHotspot-concept, te vinden in musea, bibliotheken of culturele centra. Bezoekers kunnen hier gratis actief deelnemen aan diverse archeologische activiteiten, educatieve programma's, workshops en demonstraties, en worden betrokken bij wetenschappelijke en culturele aspecten van archeologie.
- **Pop-up:** Tijdelijke locaties op evenementen, festivals, markten of opgravingen, bedoeld om archeologie toegankelijk te maken voor een breder publiek. Bezoekers kunnen deelnemen aan activiteiten zoals het sorteren en identificeren van vondsten, tentoonstellingen bekijken en workshops bijwonen.
- **Mobiele ArcheoHotspot:** Reizende locaties in de vorm van een food-truck die archeologische activiteiten en educatieve programma's aanbieden op diverse locaties zoals scholen, festivals en markten. Deze mobiele locaties zijn speciaal ontworpen om archeologie toegankelijk te maken voor een breed publiek van alle leeftijden en achtergronden. Daarnaast zijn deze Hotspot echte eyecatchers en een uitstekende manier bieden om in gesprek te gaan met toevallig passerend publiek.
- **ArcheoBus:** Een opvallende elektrische bus die is omgebouwd tot een reizende/verplaatsbare/rijdende ArcheoHotspot. Hiermee wordt archeologie eenvoudig naar verschillende locaties gebracht, waar archeologische activiteiten en educatieve programma's worden aangeboden. De flexibiliteit van de ArcheoBus maakt het net als de Mobiele ArcheoHotspot mogelijk snel in te spelen op activiteiten, opgravingen en regionale behoeften, waardoor het archeologisch erfgoed toegankelijk wordt gemaakt voor een breed publiek. Kan het publiek niet naar de ArcheoHotspot

komen? Dan komen wij naar jou toe! Door dit diverse aanbod van ArcheoHotspots kunnen we een breed publiek bedienen.

Huidige stand van zaken

In 2024 viert het concept van de ArcheoHotspots zijn 10-jarig bestaan. Gedurende deze tijd hebben de ArcheoHotspots een bloeiende en groeiende gemeenschap laten zien, met een toenemend aantal locaties verspreid over Nederland. Deze hotspots blijven hun aanpak ontwikkelen, waarbij ze steeds meer betrokkenheid van het publiek stimuleren en innovatieve methoden toepassen in archeologisch onderzoek en educatie. Bovendien blijven ze samenwerken met diverse partners en organisaties om hun impact te vergroten en een breed publiek te bereiken.

In de afgelopen tien jaar heeft het team van Stichting ArcheoHotspot waardevolle inzichten opgedaan over hoe de locaties effectief ondersteund kunnen worden. Deze inzichten hebben vanaf 2022 geleid tot de ontwikkeling van een nieuwe programmaopzet, een communicatieplan en een netwerkdocument, waarin de behoeften en vereisten van het netwerk duidelijk zijn vastgelegd. Deze aanpak sluit beter aan bij het voortdurend veranderende archeologische domein. Persoonlijke bezoeken aan de locaties hebben daarnaast bijgedragen aan een sterk gevoel van erkenning en waardering binnen de ArcheoHotspot-gemeenschap.

Stichting ArcheoHotspots is toegankelijk en direct betrokken bij het functioneren en ondersteunen van ruim 25 AHS-locaties. Daarnaast organiseert het programma ArcheoHotspots drie keer per jaar een netwerkbijeenkomst voor alle AHS-stakeholders en prospects.

Op 15 juni 2023 werd tijdens de Nationale Archeologiedagen de nieuwe landelijke website ArcheoHotspots.nl gelanceerd. Het doel van de nieuwe website is om alle lijnen van de AHS-locaties, de Stichting ArcheoHotspots en Portable Antiquities met elkaar te

verenigen op één platform. Via dit platform kunnen de AHS-locaties hun eigen ArcheoHotspot-pagina beheren en verhalen, actualiteiten en activiteiten plaatsen. Op deze manier fungeert de website ook als platform voor de verschillende grassroots- en publieksparticipatieve initiatieven binnen de archeologie.

In de periode 2022-2024 heeft het programma ArcheoHotspots, samen met diverse samenwerkingspartners, verschillende ArcheoHotspots door heel Nederland weten te realiseren, waaronder Bergen op Zoom (gemeentelijk depot), Zwolle (ANNO Stadmuseum Zwolle), Tiel (Flipje & Streekmuseum), Ammerzoden (Kasteel Ammersoyen), 't Gooi (Het Nederlands Vestingmuseum), 's-Hertogenbosch (Groot Tuighuis), Maastricht (Centre Céramique) en Hasselt (Stichting Archeologie Zwartewaterland). Helaas hebben we ook afscheid moeten nemen van de ArcheoHotspots Heerlen (De Vondst) en Venlo (Fort Museum Venlo).

Met de ratificatie van het Verdrag van Faro wordt verwacht dat het aantal ArcheoHotspots op Nederlands grondgebied blijft toenemen. Daarnaast wordt verwacht dat de differentiatie tussen ArcheoHotspots onderling zal toenemen, waarbij diverse vormen van burgerparticipatie worden gestimuleerd. Deze betrokkenheid zal niet langer strikt gebonden zijn aan AMZ (Archeologische monumentenzorg) -gerelateerde archeologie, maar zal zich meer richten op vernieuwende, innovatieve, creatieve, experimentele en hedendaagse benaderingen van wat burgers willen onderzoeken of ondernemen.

Missie, visie en strategie

Missie

De missie van het programma ArcheoHotspots is om een **duurzamere, inclusievere en democratischere** benadering van archeologie te bevorderen, waarbij het archeologisch erfgoed toegankelijk wordt gemaakt voor een breed publiek op lokaal, regionaal en nationaal niveau. Doormiddel van actieve dialoog en samenwerking met diverse gemeenschappen streven we ernaar om diverse archeologische praktijken, onderzoek en erfgoedbeheer te verrijken, met als einddoel ‘verhoogde publieke betrokkenheid en waardering voor archeologie in Nederland’.

Visie

Onze visie is gebaseerd op drie kernwaarden: **emancipatie, verbinding** en **vernieuwing**. We streven naar het emanciperen van individuen en gemeenschappen door hen in staat te stellen deel te nemen aan archeologische activiteiten, vorm te geven aan eigen ArcheoHotspot-achtige initiatieven en het erfgoed te ervaren als een bron van kennis en (regionale) identiteit. Daarnaast geloven we in het creëren van verbindingen tussen mensen, culturen en disciplines door middel van archeologie, waarbij we bruggen slaan tussen verleden, heden en toekomst. Tenslotte omarmen we een cultuur van experimenteren en vernieuwing, waarbij we nieuwe methoden, technologieën en benaderingen verkennen om het concept van de ArcheoHotspots op een dynamische en toegankelijke manier te verbreden en te presenteren.

Emancipatie

Archeologie opent de deur naar een geschiedenis vol van diversiteit, waarin talloze mensen en culturen door de eeuwen heen hebben geleefd en hun sporen hebben achtergelaten. Deze erkenning vormt de kern van het programma ArcheoHotspots en het streven naar emancipatie. Zo streven we naar gelijkheid, inclusie en bekrachtiging van individuen en gemeenschappen, ongeacht hun achtergrond of sociaaleconomische status. We bieden een platform voor participatie en engagement, waarbij we mensen aanmoedigen om actief deel te nemen aan archeologische activiteiten, het daaraan vormgeven in hun eigen leefomgeving en hun erfgoed te verkennen, beschermen en delen.

Deze visie van emancipatie binnen archeologie sluit nauw aan bij de principes van het Verdrag van Faro, waarin de mens, de samenleving en hun relatie met erfgoed centraal worden gesteld. Het Verdrag van Faro benadrukt het belang van het betrekken van burgers bij erfgoedbescherming en -beheer, en het stimuleren van een actieve rol van gemeenschappen bij het behoud van hun erfgoed. Emancipatie betekent voor ArcheoHotspots het creëren van gelijke kansen voor iedereen om te profiteren van cultureel erfgoed. We streven naar een brede toegankelijkheid tot ons gezamenlijke erfgoed voor iedereen.

Verbinding

Verbinding staat centraal in ons streven om mensen, culturen en disciplines samen te brengen door middel van archeologie. Wij geloven dat archeologie een krachtig middel is om gemeenschappen te verenigen en een gevoel van gemeenschappelijke (regionale) identiteit en erfgoed te creëren. ArcheoHotspots fungeren als cruciale ontmoetingsplaatsen waar mensen van diverse achtergronden en perspectieven elkaar kunnen ontmoeten, ideeën uitwisselen en

samenwerken aan gezamenlijke doelen. Bovendien bevordert dit concept verdere samenwerking tussen archeologen, erfgoedprofessionals, lokale gemeenschappen, onderzoekers en andere belanghebbenden, wat leidt tot nieuwe interdisciplinaire benaderingen en het delen van kennis en expertise.

Vernieuwing

De ArcheoHotspots zijn meer dan alleen een plek om met scherven te puzzelen. De locaties zijn voortdurend in beweging, en het uitbreiden van ons concept vormt de kern van ons streven om archeologie en erfgoed op een dynamische en toegankelijke manier te presenteren en betrokkenheid te bevorderen. We zoeken steeds naar nieuwe methoden, technologieën en benaderingen om archeologie relevant, impactvol en boeiend te maken voor zowel partners, gastinstellingen als een breed publiek.

Ons streven reikt verder dan archeologie in de context van Malta en archeologische monumentenzorg (AMZ): we omarmen ook experimentele, creatieve en eigentijdse benaderingen, waarbij we telkens op zoek zijn naar nieuwe manieren om erfgoed met het publiek te verbinden.

Een belangrijk onderdeel van onze vernieuwing is het ondersteunen bij het digitaliseren van particuliere collecties in PAN, vaak verzameld door oudere zoekers en verzamelaars. Door deze collecties in kaart te brengen, kunnen we een betrouwbare partner zijn voor families en hen begeleiden in het verantwoord beheren en behouden van deze waardevolle archeologische objecten.

Strategische doelen en ontwikkelingen om ons heen

Met de ratificatie van het Verdrag van Faro wordt verwacht dat het aantal ArcheoHotspots in Nederland blijft toenemen, evenals de differentiatie tussen deze locaties. Dit stimuleert diverse vormen van burgerparticipatie, waarbij de focus verschuift van strikt AMZ-gerelateerde archeologie naar innovatieve, creatieve en experimentele benaderingen. Op deze manier ervaren de verschillende ArcheoHotspots in praktijk welke methodes en technieken het beste werken (best practice). Deze resultaten worden verzameld en toegankelijk gemaakt door het programma ArcheoHotspots. Dit doet de Stichting door zorg te dragen voor een duurzame borging op het online platform ArcheoHotspots.nl, met als doel het bevorderen van nieuwe initiatieven die vanuit de gemeenschap komen (grassroots initiatieven).

Stimuleren van groei en bloei

Het eerste strategische doel richt zich op het stimuleren van groei en bloei van lokale ArcheoHotspot(-achtige) initiatieven. Dit bevorderen we door open dialoog te voeren met zowel bestaande als aspirant ArcheoHotspot-locaties, die we bijstaan met advies en ondersteuning. Daarnaast organiseren we periodiek netwerkbijeenkomsten om kennisuitwisseling tussen de verschillende AHS-initiatieven te bevorderen.

Via ons online platform ArcheoHotspots.nl kunnen AHS-initiatieven hun eigen hotspotpagina creëren en bijhouden. Deze pagina's worden verrijkt met verhalen, nieuws en activiteiten, wat de zichtbaarheid en betrokkenheid bij het publiek vergroot. Gastinstellingen hebben zelf de controle over hun aanwezigheid op het platform, wat hen in staat stelt

hun locatie effectief op de kaart te zetten. We bieden tevens een divers aanbod aan promotiematerialen om hen te ondersteunen in hun marketing- en communicatiestrategieën.

Tijdens de periodieke netwerkbijeenkomsten kunnen ArcheoHotspots-locaties ervaringen en kennis uitwisselen. Deze bijeenkomsten bevorderen de groei van het programma door een podium te bieden voor nieuwe verbindingen, open dialoog en samenwerking. Deze bijeenkomsten worden gehouden op afwisselende inspirerende locaties door het hele land. Tot slot ondersteunen we de AHS-locaties via landelijke communicatie onder de paraplu van ArcheoHotspots, wat bijdraagt aan een coherente en sterke merkidentiteit.

Verbreding van het concept ArcheoHotspots

Het tweede strategische doel is de verbreding van het concept ArcheoHotspots, zowel inhoudelijk, praktisch als qua diversiteit van betrokken mensen en partners. We streven ernaar het concept te verdiepen door bestaande ArcheoHotspots te onderzoeken en op hun praktijken te evalueren. Dit onderzoek helpt ons te begrijpen wat werkt en wat verbeterd kan worden, en stelt ons in staat succesvolle strategieën, activiteiten en methodes te delen met andere locaties. Bovendien doen we onderzoek naar vergelijkbare praktijken om het concept verder te verrijken en te verbreden. De resultaten van dit onderzoek publiceren we in (online) artikelen, tijdschriften of (wetenschappelijke) publicaties om kennis te delen en de intellectuele basis van het concept te versterken.

De verbreding betreft ook het soort samenwerkingspartners en partijen. We erkennen dat er andere erfgoedinitiatieven bestaan die werken volgens de principes van ArcheoHotspots, maar niet onder deze merknaam opereren. Deze initiatieven willen we integreren zonder hun zelfstandigheid aan te tasten, om zo een bredere beweging van erfgoed- en archeologiebetrokkenheid te creëren.

Daarnaast onderzoeken we hoe we de ArcheoHotspots als merk kunnen inzetten om verschillende demografische groepen binnen onze samenleving aan te spreken en te activeren. Samenwerkingen met sociale, maatschappelijke, culturele en erfgoedgerelateerde instellingen en partners zijn cruciaal om deze nieuwe groepen te bereiken.

Ten slotte willen we zorgen voor de duurzaamheid en vernieuwing van het concept. We voeren regelmatig evaluaties en updates uit om het concept actueel en relevant te houden. Door de gemeenschap te betrekken bij het actualiseren en aanpassen van het concept, waarborgen we de blijvende relevantie en kunnen we inspelen op veranderende behoeften en omstandigheden.

Door deze strategische doelen en actiepunten na te streven, willen we het programma ArcheoHotspots versterken en verbreden. Onze focus op vernieuwing, samenwerking en inclusie zal niet alleen groei bevorderen, maar ook een duurzame impact hebben op de samenleving en het erfgoedveld.

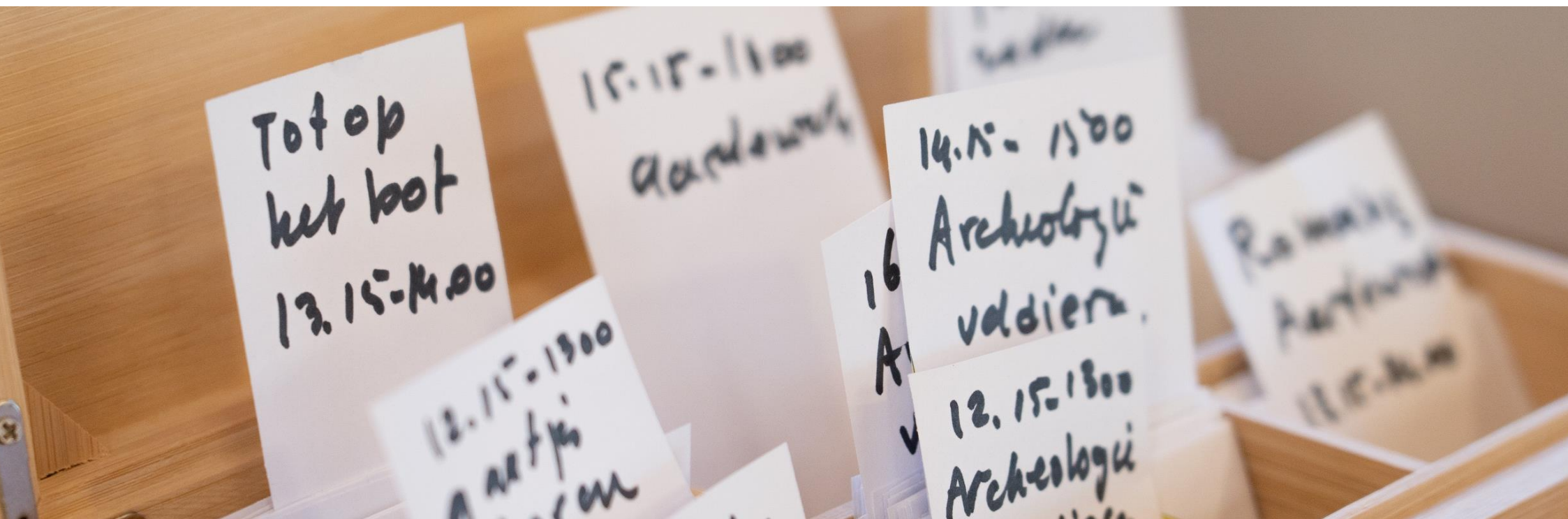
Onze Theory of change

De Theory of Change is een beproefd hulpmiddel dat organisaties helpt om de tussenstappen en relaties in kaart te brengen tussen de dagelijkse activiteiten, het hogere doel en de uiteindelijke impact die ermee wordt beoogd. In 2021 hebben wij als organisatie voor het eerst een Theory of Change opgesteld voor de 'position paper' van de ArcheoHotspots.

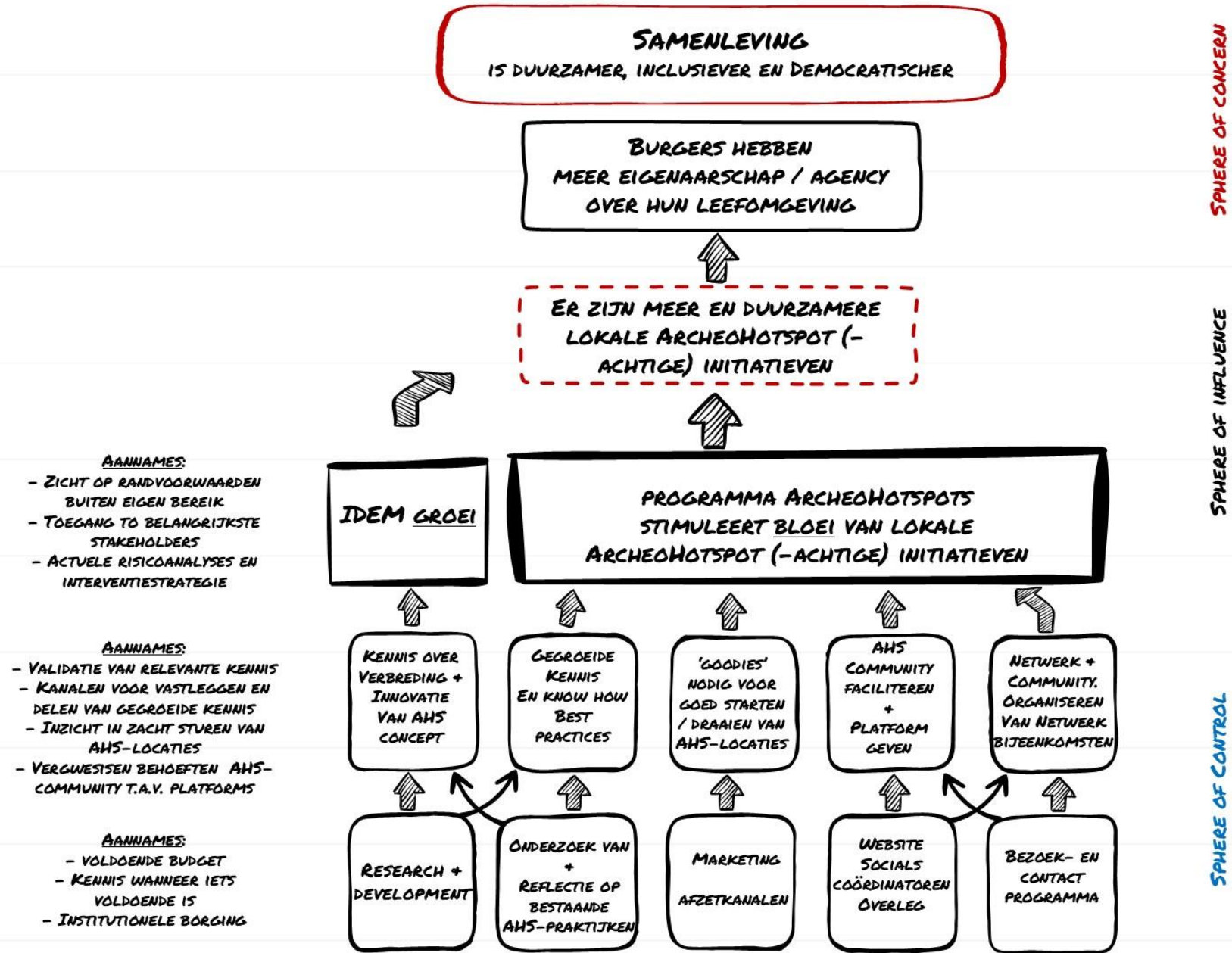
Voor het meerjarenbeleidsplan 2025-2028 van ArcheoHotspots vormt de Theory of Change wederom een fundamenteel kader. Dit model helpt ons om helder en gestructureerd inzicht te krijgen in de stappen die nodig zijn om onze lange termijndoelen te bereiken. Het biedt een raamwerk om de verwachte impact van onze activiteiten te begrijpen en te evalueren, en het verzekert dat onze inspanningen gericht blijven op het versterken van het concept en het stimuleren van ArcheoHotspot(-achtige) initiatieven.

Onze Theory of Change begint bij het identificeren van de huidige uitdagingen en kansen binnen het archeologische veld en de samenleving als geheel. Vervolgens leggen we uit hoe onze interventies – zoals het opzetten van nieuwe ArcheoHotspots, het stimuleren van burgerparticipatie en het bevorderen van innovatieve benaderingen – bijdragen aan het overwinnen van deze uitdagingen en het benutten van de kansen.

Met deze Theory of Change bieden we niet alleen een transparant overzicht van onze doelen en de stappen die nodig zijn om deze te bereiken, maar ook een middel om onze vooruitgang continu te monitoren en bij te sturen. Dit zorgt ervoor dat we flexibel en responsief kunnen inspelen op veranderende omstandigheden en behoeften.

ARCHEOHOTSPOTS - THEORY OF CHANGE

HET PROGRAMMA ARCHEOHOTSPOTS WORDT GESTUURD DOOR KERNWAARDEN: VERBINDEN, EMANCIPEREN EN INNOVEREN

Organisatie

De Stichting ArcheoHotspots is een weinig gelaagde en dynamische organisatie die opereert vanuit twee programma's: ArcheoHotspots (0,5 fte) en Portable Antiquities of the Netherlands (PAN, 5,0 fte). De huidige onderbrenging en samenwerking met het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) heeft zowel de stichting als haar medewerkers veel gebracht. Onze voorkeur gaat uit naar het voortzetten en verder verkennen van de inbedding en samenwerking met het RMO na 2028.

De komende jaren zal naar verwachting meer aandacht komen voor voorbeeldprojecten binnen het brede erfgoedveld, met een specifieke focus op de FARO-praktijk, waarbij 'toegang van het publiek' tot erfgoed centraal staat. Beide programma's, ArcheoHotspots en PAN, fungeren als zeer zichtbare succesverhalen binnen dit kader. Het programma ArcheoHotspots wordt herhaaldelijk als voorbeeld genoemd in de oproepen van het Cultuurfonds (Fonds voor Archeologie en Publiek).

Het bestuur van de Stichting ArcheoHotspots vergadert 4-5 keer per jaar samen met de programmaleiders van ArcheoHotspots en PAN. Dit zorgt ervoor dat er een steeds beter inzicht ontstaat in de samenhang tussen beide programma's, die in eerste instantie in hun aard zo verschillend lijken. Beide programma's streven ernaar om archeologie, als praktijk van professionals, te verbinden met niet-professionele mensen en groepen in de samenleving. Hierbij spelen emancipatie en empowerment een cruciale rol. Bovendien biedt het programma ArcheoHotspots ruimte voor experimenten in vorm en inhoud, en kan het steeds nieuwe verbindingen aangaan met diverse mensen en groepen binnen de samenleving.

Landelijke coördinatie ArcheoHotspots

Het programma ArcheoHotspots beschikt over een beperkte formatieve slagkracht, maar heeft tegelijkertijd een grote impact en een belangrijke voorbeeldfunctie binnen de FARO-praktijk. In plaats van zelf de ArcheoHotspots in te vullen, vervult de landelijke coördinator de rol van adviseur en ziet toe op de research & development en de uitrol van het concept. Deze rol omvat ook de dialoog met de locaties, het bieden van landelijke ondersteuning, netwerkbeheer en het adviseren van het stichtingsbestuur.

Het hebben van één aanspreekpunt binnen de ArcheoHotspots is cruciaal voor het landelijk functioneren van het concept, maar brengt ook kwetsbaarheden met zich mee wanneer deze persoon wegvalt zonder back-up of zicht op continuïteit. Desondanks is het realiseren van de twee hoofddoelstellingen van het programma haalbaar met de huidige omvang van de organisatie. Daarnaast is voor zowel PAN als ArcheoHotspots communicatie een belangrijk product. Beide programma's worden bijgestaan door de inzet van een (tijdelijke) communicatiemedewerker voor o.a. het uitdragen van het concept ArcheoHotspots, als wel de input vanuit individuele Hotspot-locaties en samenwerkingspartners.

Samenwerking & relevantie

Samenwerking is een essentieel onderdeel van het succes van de ArcheoHotspots. Onze belangrijkste partners zijn onder andere het Rijksmuseum van Oudheden (RMO), de Nationale Archeologiedagen, de Nederlandse Archeologievereniging AWN, de DDA – Nederlandse vereniging voor metaaldetectie, en Hogeschool Saxion. Met ruim 25 ArcheoHotspots-locaties verspreid over Nederland en meer dan 100 partners blijft het concept groeien, en er is inmiddels brede interesse vanuit het buitenland.

Deze samenwerkingen vinden plaats op regionaal, provinciaal en soms landelijk niveau en dragen bij aan het verspreiden en verwezenlijken van het gedachtegoed van de ArcheoHotspots. Een volgende stap hierin zou zijn om de ArcheoHotspots actief te betrekken bij activiteiten en tentoonstellingen in het RMO, waarmee we extra mogelijkheden voor burgerparticipatie kunnen creëren. Door de ArcheoHotspots in te zetten bij nieuwe tentoonstellingen, betrekken we het publiek op een toegankelijke manier en geven we hen een actieve rol in ons erfgoed.

Vanaf 2025 willen we de relevantie van het programma verder versterken door meer samenwerkingen te zoeken met universiteiten en hogescholen, met name de Hogeschool Saxion waar de enige hbo-opleiding archeologie van Nederland wordt aangeboden. Door deze samenwerkingen kan het programma van de ArcheoHotspots dienen als basis voor studentenonderzoek en scripties. Hierbij zal de focus liggen op analyses van participatie en de praktijken binnen de ArcheoHotspots. Deze wetenschappelijke betrokkenheid zal niet alleen bijdragen aan de academische kennis over participatieve publieksarcheologie, maar ook nieuwe inzichten en verbeteringen opleveren voor het programma zelf. Door deze strategische samenwerkingen versterken we niet alleen de impact en zichtbaarheid

van de ArcheoHotspots, maar bevorderen we ook de kwaliteit en effectiviteit van onze werkzaamheden.

Financieel Overzicht

Om de duurzame groei van het programma ArcheoHotspots te waarborgen, wordt een zorgvuldig financieel beheer gevoerd door het RMO. De financiering komt voornamelijk uit structurele bijdragen van het Ministerie van OCW/RCE, met aanvullende fondsen uit samenwerkingsverbanden en projectsubsidies. De komende jaren ligt de nadruk op het optimaliseren van beschikbare middelen en het zoeken naar aanvullende financieringsbronnen zonder de operationele efficiëntie te compromitteren.

Risicoanalyse

Om mogelijke uitdagingen proactief te beheersen, is hieronder een beknopte risicoanalyse opgenomen:

Risico	Impact	Mitigatiestrategie
Financiering (na 2028)	Hoog	Actieve fondsenwerving, diversificatie van inkomsten
Capaciteitsbeperkingen (0,5 FTE)	Middel/Hoog	Prioritering van taken, strategische samenwerking
Afhankelijkheid van partners	Middel	Regelmatige evaluaties en versterking van relaties

Monitoring en Evaluatie

De voortgang van het beleidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd. Dit gebeurt door middel van key performance indicators (KPI's) zoals het

aantal actieve ArcheoHotspots, de mate van publieksparticipatie, en de diversiteit van betrokken partners. De evaluaties worden besproken tijdens bestuursvergaderingen en er wordt bijgestuurd waar nodig om de doelen te blijven behalen.

Stakeholder Engagement Plan

De betrokkenheid van stakeholders is cruciaal voor het succes van het programma. De belangrijkste stakeholders omvatten lokale gemeenschappen, erfgoedinstellingen, vrijwilligers en overheidsinstanties. Zij worden betrokken door middel van regelmatige netwerkbijeenkomsten, directe communicatie en gezamenlijke projectontwikkeling. Dit engagement wordt verder ondersteund door het online platform ArcheoHotspots.nl, waar stakeholders kunnen bijdragen en hun ervaringen delen.

Communicatieplan

Om de zichtbaarheid van ArcheoHotspots te vergroten, worden verschillende communicatiekanalen ingezet, waaronder de landelijke website en sociale media. Elke ArcheoHotspot-locatie heeft de mogelijkheid om zelf inhoud te creëren en te beheren op de website, wat de betrokkenheid en herkenbaarheid bij het publiek versterkt. Het communicatieplan richt zich op het verspreiden van succesverhalen en best practices om de impact van het programma breed uit te dragen.

Procedure – van tekentafel tot ArcheoHotspotlocatie

Om een locatie officieel uit te roepen tot ArcheoHotspot, wordt een zorgvuldig stappenplan doorlopen. De landelijke coördinator begeleidt, indien gewenst, vanaf het eerste kennismakingsgesprek en diverse adviesgesprekken, waarin alle mogelijkheden worden besproken, tot aan de daadwerkelijke lancering van de locatie. Dit proces zorgt ervoor dat elke nieuwe ArcheoHotspot voldoet aan de kernwaarden en herkenbaar is aan de naam en huisstijl.

Het archeologische materiaal dat op de locatie gebruikt wordt, komt uit de directe omgeving—lokaal of tenminste regionaal—zodat de verbinding met het erfgoed van de regio centraal blijft staan. Daarnaast zijn er ook mogelijkheden voor andere projectopstellingen die niet direct gerelateerd zijn aan archeologisch monumentenzorg (AMZ), maar meer creatief, hedendaags, technologisch of experimenteel van aard zijn.

Een van de belangrijkste vereisten is dat vrijwilligers de drijvende kracht zijn achter elke ArcheoHotspot. Zij worden ondersteund door een coördinator, die niet per se een archeoloog hoeft te zijn, maar wel verantwoordelijk is voor het toezicht op de afspraken over beschikbaar gestelde materialen en projecten. Deze materialen en projecten worden doorgaans aangeboden via de gastinstelling of partners, waarmee nauw wordt samengewerkt.

De openingstijden van een ArcheoHotspot moeten zo ruim mogelijk zijn, afgestemd op de bezoekersstromen van de gastinstelling, om de toegankelijkheid voor het publiek te maximaliseren. Daarnaast is het van essentieel belang dat zowel medewerkers als deelnemers zich

houden aan de geldende wetgeving om een veilige en professionele werkomgeving te waarborgen.

Een locatie kan pas de status van ArcheoHotspot krijgen wanneer aan al deze voorwaarden is voldaan. Mocht een locatie niet aan deze vereisten voldoen of de richtlijnen niet volgen, dan kan de aanvraag worden geweigerd of de status worden ingetrokken.

Tot slot

Dit meerjarenbeleidsplan schetst de hoofdlijnen voor onze activiteiten in de komende jaren. Samen met onze interne partners en externe stakeholders in en buiten het archeologieveld, gaan we deze doelen realiseren. ArcheoHotspots biedt iedereen de kans om deel te nemen, te leren en bij te dragen. Of je nu een ervaren archeoloog bent of een nieuwsgierige nieuwkomer, jouw betrokkenheid maakt het verschil. Doe mee, want alleen samen maken we de ArcheoHotspots tot een succes.

